

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2018/2019

Destinace (země, místo): Srbsko

Jméno, příjmení: Mgr. Stanislav Havel

Krajská komunita v Srbsku čítá necelé dva tisíce lidí, kteří se hlásí k české menšině. Nejvíce českých krajanů žije v srbském Banátu v obcích Bela Crkva, Kruščice, Češko Selo, Vršac a Gáj. Česká sdružení (České besedy) najdeme i v Bělehradě, Novém Sadě, Niši, Sremu, Pančevu, Rudniku a Kragujevci. Hlavním řídicím orgánem je Česká národní rada se sídlem v Bele Crkvi. Předsedou České národní rady je Ljiljana Stehlik a místopředsedou Štefan Klepáček.

Já učím ve čtyřech obcích. V Bele Crkvi, Českém Selu, Kruščici a Vršci. Dle možností dojíždím do České besedy v Bělehradě. Většinou funguje výuka pod patronací Českých besed, které mají prostory k výuce. V Bele Crkvi se vyučuje také český jazyk ve Škole plus a v České Besedě, v Kruščici probíhá výuka v České besedě a v mateřské škole. Ve Vršaci se vyučuje český jazyk na Střední zdravotnické škole a v České Besedě. V Českém Selu se český jazyk učil v domácím prostředí u rodiny Bužkových.

Výuka funguje převážně v odpoledních či spíše večerních hodinách. Do všech destinací dojíždím autem.

Výuka a počty žáků

Kruščice

Skupina	Počet
Předškolní děti	8
Mladší děti – první stupeň	17
Starší děti – druhý stupeň	14
Středoškoláci	3
Dospělí	12

V Kruščici chodí na výuku českého jazyka mnoho dětí. Jsou to zhruba tři čtvrtiny všech dětí z Kruščice. Pro většinu je čeština druhým jazykem. Doma se mluví převážně srbsky. Předškolní děti mají každé úterý 30 minut výuky češtiny formou her, zpívání a výtvarných aktivit v prostorách mateřské školy. Děti ze základní školy jsem rozdělil do dvou skupin. Jednu skupinu tvoří žáci z prvního stupně a úplní začátečníci. Druhou pak děti z páté až osmé třídy a středoškoláci. Obě skupiny chodí dvakrát týdně (v úterý a pátek). Od 18:00 mají výuku mladší děti, od 19:00 starší. Výuková jednotka trvá šedesát minut. Od 20:00 hodin probíhá každé úterý „český“ fotbalový trénink, na který přicházejí i středoškoláci. Dospělí mají výuku v Kruščici jednou týdně v pátek. Výuka probíhá v místním Etnodому.

Jako velká motivace ke zvýšení účasti žáků na výuce posloužil fotbal. Začal jsem s dětmi trénovat a hrát fotbal. Podmínkou pro účast na fotbale byla u školních dětí docházka na hodinách češtiny.

Bela Crkva

Skupina	Počet
Mladší děti – první stupeň	14
Starší děti – druhý stupeň	3
Dospělí	24

V Bele Crkvi vedu dva kurzy pro dospělé a jeden pro děti. Děti mají výuku jednou týdně v pondělí od 18:00 ve Škole Plus.

První skupina dospělých chodí na kurz češtiny každé pondělí do Školy plus. Tato skupina je specifická tím, že v ní jsou většinou učitelé a významné osobnosti města Bela Crkva. To na mne klade vyšší nároky na profesionální vystupování a kvalitní přípravu na výuku. Hodiny s touto motivovanou studijní skupinou bývají velmi pohodové a nesou se v přátelském duchu.

Druhou skupinu tvoří čeští krajané, kteří chodí na hodinu češtiny každý čtvrtek do Českého domu. Jedná se většinou o starší generaci krajanů, kteří ale s chutí řeší různé gramatické kvízy a rádi se učí. Po vyučování následuje diskusní klub.

České Selo

Skupina	Počet
Mladší děti – první stupeň	4
Dospělí	8

České Selo je sice nejmenší obec v Srbsku, ale zato ryze česká. Do školy tu chodí jen dvě sestry a jejich nejmladší bratr. K této rodinné skupince jsem přiřadil i svého syna a vznikla tím alespoň malá „třída“. Výuka v Českém Sele probíhala pravidelně jednou týdně ve čtvrtek v domácnosti rodiny Bužkových. Je zde také možnost využít prostory místního Českého domu.

U dospělých vlastní výuka neprobíhá. Všichni mluví česky velmi dobře. Jedná se tedy vždy o přátelskou návštěvu v rodině a povídání si, také se účastním mši v místním kostele, kde předčítám biblická čtení v češtině.

Vršac

Skupina	Počet
Středoškoláci	8
Dospělí	14

Ve Vršaci probíhala výuka jednou v týdně v České besedě a dvakrát týdně jsem vyučoval na Střední zdravotnické škole Vršac zdravotní sestry, které se připravovaly na studium a práci v Ústí nad Labem. Středoškoláci nastoupili do kurzu jako začátečníci, ale za rok se vypracovali na velmi solidní úroveň.

Do České Besedy chodí čeští krajané, ale i lidé, kteří chtějí pracovat v České republice. Tato jazykově nesourodá skupina klade vysoké nároky na učitelskou přípravu. V jedné třídě se setkávají rodilí Češi s krásnou češtinou i naprostí začátečníci.

Organizace a obsah výuky

Výuka českého jazyka u předškolních dětí má formu hry, tvoření, pohybu a zpěvu. Děti si vystříhaly, vybarvily, nalepily pracovní sešit a poznávaly barvy, čísla, potraviny, oblečení, zvířata, domy ve městě. Součástí výuky byl také nácvik českých písní.

S nejmenšími dětmi jsem se zaměřil na slovní zásobu. Začali jsme praktickými otázkami – aby děti dokázaly vyjmenovat a napsat dny v týdnu, měsíce v roce, vyjmenovat barvy, správně používat číslovky, nakoupit si potraviny v českém obchodě, vyjmenovat domácí a divoká zvířata, popsat počasí, vyjmenovat sporty a sportovní náčiní atd.

Pak jsme zkoušeli krátké dialogy v obchodě, na nádraží, na poště, v divadle, ve městě atd.

U starších dětí je velký rozdíl v úrovni znalosti českého jazyka. Se začátečníky jsem pracoval podle stejného schématu jako na prvním stupni. U starších dětí jsme se zaměřili více na gramatiku: probírali vyjmenovaná slova, zkoušeli skloňovat podstatná jména, procvičovali antonyma, synonyma a homonyma. Součástí výuky bylo psaní textů do krajského časopisu *Pod Hruškou*.

Pro dospělé v Bele Crkvi, Kruščici a ve Vršci jsem vždy připravil pracovní tematický list (oblečení, doprava, škola, dovolená, nakupování, práce atd.). Součástí každého pracovního listu byla také základní gramatika a syntax. Součástí výuky bylo také promítání dokumentů či jiných videí.

Nechyběla ani práce s hudebním textem, do kterého posluchači doplňovali chybějící text, a poté se zpívalo. Po výuce dospělých vždy následuje debaťní skupina, ve které se diskutuje zásadně česky.

Výtvarné dílny v srbském Banátu

Součástí výuky jsou také výtvarné dílny, které má na starosti moje manželka Alena Havlová. Děti vyráběly lampiony, vánoční ozdoby, masky na masopust, barvily a malovaly kraslice na Velikonoce. Malovaly obrázky do kalendáře. Tvořily a malovaly české, srbské a rumunské vlajky na *Krajský fotbalový pohár*. Děti se spolu s paní učitelkou starají o výtvarnou výzdobu Českého domu v Kruščici. Výtvarné dílny učitelky Aleny Havlové jsou velmi populární a hlavně se při nich mluví česky.

Fotbal v srbském Banátu

Jako motivaci jsem k výuce českého jazyka použil fotbal. Platí jednoduché pravidlo. Kdo chodí na češtinu, může hrát i fotbal.

Začal jsem nejdříve po výuce hrát s dětmi v kruščické hale s umělým trávníkem (postavené díky podpoře z České republiky) fotbal každé úterý. Dnes již máme za sebou několik přátelských zápasů a od sezony 2019/20 jsem dokonce přihlásil žákovské družstvo do regionální soutěže. V rámci spolupráce měst Bela Crkva a Hluboká nad Vltavou došlo k předání dresů kruščickým dětem. Dresy předal sám starosta města Tomáš Jirsa. Dresy mají děti v Kruščici stejně jako český fotbalový národní tým.

Fotbal spojuje i české krajané v Banátu. To jsme dokázali, když jsme v září na Svaté Heleně v Rumunsku a v únoru v Kruščici v Srbsku uspořádali *Krajský pohár*. Turnaje se zúčastnili krajané ze Svaté Heleny, Gerniku, Bele Crkve a Kruščice. Po sportovním dnu byla společná večeře a krajská zábava. Na rok 2020 chystám v létě fotbalový turnaj Čechů žijících v zahraničí *BANAT CUP*.

Hudba v srbském Banátu

Česká píseň měla v Banátu vždy své místo. Povedlo se mi založit spolu s místní učitelkou hudební výchovy dětský sbor *Radost* ze žáků, kteří chodí na výuku českého jazyka do Školy plus v Bele Crkvi. Česká národní rada koupila i kroje v barvách české trikolory pro náš dětský pěvecký sbor. Zkouška dětské sboru je součástí pondělní výuky ve Škole plus v Bele Crkvi. Sbor *Radost* vystupuje na většině akcí, které pořádají české spolky v Srbsku.

Kultura v srbském Banátu

Jako učitel se podílím také na organizaci kulturních a společenských akcí. Největší akcí, kterou čeští krajané připraví vždy druhou neděli v červenci, je mezinárodní multikulturní festival *Lepota različitosti*, na kterém vystupují pěvecké a folklorní skupiny ze Srbska, ale i ze zahraničí. Učitel má na starosti zajistit příjezd českého souboru, připravit propagaci festivalu, vyrobit plakáty, certifikáty, napsat program festivalu. Letos jsme hostili folklorní soubor *Vysočan* z Hlinska.

Česká beseda Bela Crkva pořádá vždy první neděli v říjnu *Festival folkloru*. Učitel řídí program a komentování festivalu. Třetí nejvýznamnější akcí je v srbském Banátu *Noc muzea*, na které krajané děti prezentují svoje výtvarné práce či divadelní představení pro veřejnost.

Největší akcí bylo v roce 2019 Festival srbský Banát, jehož součástí byla *Paprikašijada*, soutěž ve vaření nejlepšího paprikáše. Na *Festivalu srbský Banát* vystoupily dvě krajané, dvě srbské a dvě české skupiny.

Značení turistických tras

Rozhodl jsem se vyznačit turistické trasy mezi obcemi Kruščice, Češko Selo a Bela Crkva. Červené turistické značení má propojit nejen obce v Srbsku, ale základní myšlenkou je propojit srbský a rumunský Banát. Tedy spojit turistickou značkou vesnice Kruščice a Gernik. Se značením turistických tras pomáhá hnutí Brontosaurus. Cílem je propagovat šetrný turismus v srbském Banátu.

Mediální činnost a informačně komunikační technologie v srbském Banátu

Čeští krajané jsou velmi aktivní na sociálních sítích. Česká národní rada má svoje internetové stránky: <https://savetceha.rs/> a také facebookovou stránku *Krajanka*.

České besedy v Bele Crkvi, Kruščici, Českém Sele a ve Vršci mají svoje facebookové stránky.¹

Čeští krajané v Kruščici vydávají časopis *Pod Hruškou*. Obsah časopisu, články a fotky má na starosti učitel českého jazyka.

České mediální centrum vysílá relaci pro české krajany na veřejnoprávní stanici Radiotelevize Vojvodina. Pořad *České slovo*, který trvá 30 minut, je vysílán jednou za 14 dní. Učitel má na starosti celou obsahovou stránku vysílání a zároveň je redaktorem pořadu.²

Druhou relaci, kterou mám na starosti, je vysílání *Krajanka* na Radiu Bela Crkva. *Krajanka* se vysílá každé pondělí od osmi hodin večer. Součástí pořadu *Krajanka* jsou zprávy pro českou komunitu, rozhovor se zajímavým hostem, reportáž z akce českých krajanů atd.³

Součástí práce učitele je také výroba propagačního materiálu pro srbský Banát. Letos jsme připravili obrazovou a textovou brožurku s názvem *Kruščice v srdci*.

Dobrá je také spolupráce s Českou televizí. V červenci jsme pomáhali s reportáží o srbském Banátu do pořadu *Objektiv*. A v říjnu proběhla v České besedě Bela Crkva premiéra dokumentu *Šumné stopy* za účasti Davida Vávry a Radovana Lipuse.

Církevní život v srbském Banátu.

Kostel svatého Václava v Kruščici a kostel svatého Jana Nepomuckého v Českém Selu jsou posledními místy v srbském Banátu, kde je čeština hlavním jazykem. Zpívá se a modlí z českých kancionálů a misálů. Víra je pro krajany velmi důležitá. Je také rozlišovacím prvkem od Srbů. Čeští krajané jsou většinou katolického vyznání (jen v okolí města Vršac je několik evangeliků), Srbové bývají obvykle pravoslavní.

Aktivně se zapojují do duchovního života krajanů. Čtu v kostele biblická čtení a pomáhám při bohoslužbě se zpěvem.

Evangelický církevní sbor ve Velikom Središti spolupracuje s farním sborem Českobratrské církve evangelické v Hodoníně.

---

¹ Facebookové stránky českých besed:

Česká beseda Bela Crkva. Odkaz zde https://www.facebook.com/%C4%8Cesk%C3%A1-beseda-Bela-Crkva-2258544201078916/?modal=admin_todo_tour

Česká beseda Kruščica. Odkaz zde <https://www.facebook.com/ceskabesedakruscica/>

Česká beseda Vršac. Odkaz zde <https://www.facebook.com/profile.php?id=100009198533780>

² Odkaz vysílání pořadu *České slovo*. <http://media.rtv.rs/ostalo/ceske-slovo/48080>

³ Odkaz na rozhlasové vysílání *Krajanky* na Radiu Bela Crkva. <http://radiobelacrkva.rs/>

Podmínky pro výuku

Podmínky pro výuku jsou celkem dobré. V Bele Crkvi probíhá výuka v Českém domě a ve Škole Plus. V Českém domě je k dispozici klasická třída, která je v zimním období vytápěná. Prostory Českého domu v Bele Crkvi může také učitel používat i mimo vyučování pro své přípravy. Výhodou je zde možnost připojení internetu.

Ve Škole Plus v Bele Crkvi se vyučuje v pěkně upravené třídě a učitel má k dispozici i menší místnost pro přípravy a vedlejší školní i mimoškolní činnost.

V Kruščici se děti scházejí v zimním období v Českém domě, kde jsou kamna a sál se dá vždy dobře připravit na výuku. Od jara do léta se snažíme využívat kruščický Etnodům. Jedná se o původní české stavení, které zakoupila Česká beseda Kruščice a chce z něj vytvořit malé muzeum místních Čechů, ale i místo, kde se bude vyučovat český jazyk. Podařilo se nám z bývalé maštale vytvořit staročeskou třídu (s kamny, starou tabulí), kterou jsme spolu s manželkou postupně výtvarně vyzdobili.

V Českém Selu probíhá výuka zatím u rodiny Bužkových, ale je zde možnost využívat i prostory Českého domu.

Ve Vršaci probíhá výuka v České Besedě, kde je k dispozici vše, co učitel k výuce potřebuje. Ve Vršci se český jazyk také vyučuje na Střední zdravotnické škole.

Spolupráce s dalšími institucemi

Nejdůležitější institucí pro učitele v Srbsku je Česká národní rada (ČNR), která má sídlo v Bele Crkvi. Předsedou rady je Ljiljana Stehlik a místopředsedou Štefan Klepáček. Spolupráce je dobrá.

Velmi dobrá je také spolupráce s Velvyslanectvím České republiky v Bělehradě. Velvyslanec Tomáš Kuchta navštěvuje krajské akce a snaží se vždy podpořit krajanů v co největší míře. Konzulka Petra Feiková také podporuje a navštěvuje krajské akce a je s ní velmi dobrá spolupráce.

V každé obci, kde učím český jazyk, spolupracuji hlavně s předsedy Českých besed. Máme dobré vztahy a prohlubujeme spolupráci. Velmi dobrá spolupráce je také se Školou plus v Bele Crkvi.

Starostové obcí Bela Crkva a Kruščice mají české předky, ke krajanům mají velmi dobrý vztah a snaží se je podpořit dle svých možností.

Dobrá je také kooperace s Hnutím Brontosaurus, které každoročně pomáhá v Českém Selu a okolí s údržbou vesnice. Letos jsme s hnutím Brontosaurus začali vyznačovat turistické značky v srbském Banátu.

Práce učitele zahrnuje i psaní nejrůznějších grantů a projektů, ať již pro srbské nebo pro české instituce. Velmi dobrá je také spolupráce s učiteli z rumunského Banátu.

Podmínky pro učitele.

Bydlím s rodinou v domku na konci vesnice v Kruščici. Dům patří českým krajanům, kteří jsou v místní české menšině aktivně zapojeni. Dům se musel před nastěhováním kompletně zrekonstruovat, aby byl obyvatelný. Byla zavedena voda, elektřina, vybudována koupelna a WC, kuchyň, obnoveny podlahy, omítky, střecha. Hlavní nutné rekonstrukce jsou hotové, ale práce na opravách a údržbě je tu stále dost.

Úsilí vynaložené do rekonstrukce domku se nám zúročilo – žijeme zde komunitní život na klidném kraji vesnice. Přítomnost učitele i jeho rodiny je zde vnímána pozitivně. Vztahy s místními Srby i Čechy vytváříme i díky kontaktu celé rodiny s okolím velmi lehce.

Co se podařilo

Podařilo se zařadit výuku českého jazyka do předškolního vzdělávání v Kruščici a na Střední zdravotnickou školu ve Vršci. Podařilo se uspořádat *Festival srbský Banát*, který spolupracuje s *Festivalem Banát* v rumunském Eibenthale. Podařilo se utvořit krajský fotbalový tým žáků v Kruščici a pěveckou skupinu dětí v Bele Crkvi.

Začali jsme značit turistické značky v srbském Banátu.

Co se nepodařilo

Nepodařila se realizovat výuka dětí ve Vršaci.

Poděkování

Velké poděkování patří Domu zahraniční spolupráce za poskytnutí pomůcek a darů na výuku, zvláště pak doktorce Olze Vlachové za veškerou podporu a pomoc. Chtěl bych také poděkovat předsedkyni České národní rady Ljiljaně Stehlik za spolupráci a všem předsedům Českých besed za podporu ve výuce.

Neposlední díky patří Českému velvyslanectví v Bělehradě za veškerou podporu.

Významnější akce ve školním roce 2018/19

30. 8. 2018 – Zlatna Jesen Gudurica

28. 9. 2018 – Svatováclavská jízda v Gáji

29. 9. 2018 – Krajský pohár ve fotbale na Svaté Heleně

20. 10. 2018 – Premiéra dokumentu Šumné stopy v České besedě Bela Crkva

25. 11. 2018 – Kateřinský bál v České besedě Bela Crkva

8. 12. 2018 – Mikulášská nadílka v Bele Crkvi, Kruščici a Vršci

15. 12. 2019 – Vánoční besídka v České besedě Vršac

19. 12. 2018 – Výroba vánočních ozdob a zdobení vánočního stromu v Kruščici

6. 1. 2019 – Tříkrálová koleda v Kruščici

23. 2. 2019 – Krajský pohár ve fotbale a krajská zábava v Kruščici

3. – 5. 3. 2019 – Český masopust v Bele Crkvi a Kruščici

7. 4. 2019 – Vynášení Morany v Kruščici

15. 4. 2019 – JAJA Fest v Bela Crkvi

30. 4. 2019 – Pálení čarodějnic v Kruščici

12. 5. 2019 – Biřmování v Bele Crkvi

16. 5. 2019 – Den České národní rady v Bele Crkvi

18. 5. 2019 – Noc muzea v Českém Selu, Kruščici a Bele Crkvi

26. 5. 2019 – PEMAC CUP, turnaj ve stolním tenise v České besedě v Bele Crkvi

30. 6. 2019 – Den Dunaje ve Staré Palance

12. – 14. 7. 2019 – Festival Lepota različitosti – Krása různorodosti

17. 8. 2019 – Paprikašijáda a Festival srbský Banát Českém Selu

24. 8. 2019 – Festival Banát v Eibenthalu

Žákovský fotbalový tým Kruščica, srbský Banát 2019

